

POSTANOWIENIE

Dnia 13 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania R.K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
o emeryturę górniczą,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 maja 2020 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 5 grudnia 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 5 grudnia 2018 r., po rozpoznaniu apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Z., zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w S. z dnia 6 października 2017 r. i oddalił odwołanie wnioskodawcy R.K. od decyzji organu rentowego z dnia 19 maja 2017 r. odmawiającej przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury górniczej, gdyż nie udowodnił on żadnego okresu takiej pracy.

Sąd Apelacyjny w motywach orzeczenia podniósł, że wbrew odmiennemu stanowisku Sądu pierwszej instancji, prac wykonywanych przez wnioskodawcę w czasie zatrudnienia w Kopalni Węgla Brunatnego „[...]” w R. (obecnie „P.” S.A.

Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego [...] z siedzibą w R.) w okresie od dnia 10 maja 1989 r. do dnia 19 maja 2017 r., polegających na przewożeniu nadkładu i złoża po odkrywce węgla brunatnego samochodami ciężarowymi z zamontowaną na podwoziu wywrotką, której operatorem był kierowca pojazdu, nie można zaliczyć do prac górniczych w rozumieniu art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 53, dalej jako ustawa emerytalna). Z załączonego do odwołania wykazu dniówek przepracowanych na odkrywce, za które wnioskodawca otrzymał dodatek wynika, że pracy na odkrywce nie wykonywał on stale i w stosownym wymiarze czasu pracy (a więc co najmniej 4 godziny dziennie). Wobec tego nie spełnia określonej w art. 50a ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej przesłanki 25 lat stażu pracy górniczej wymaganej do przyznania prawa do emerytury górniczej.

Wyrok Sądu Apelacyjnego wnioskodawca zaskarżył w całości skargą kasacyjną, domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku i orzeczenia co do istoty sprawy przez uwzględnienie odwołania i przyznanie mu prawa do emerytury górniczej w wyniku zaliczenia spornych okresów pracy do pracy górniczej oraz zasądzenia na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania.

Skargę kasacyjną oparto na zarzutach naruszenia przepisów prawa materialnego oraz procesowego, mającego istotny wpływ na wynik sprawy, to jest:

1) art. 50c ust. 1 pkt 4 w związku z art. 50a ust. 2, art. 50b oraz art. 51 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej, przez ich błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że skarżący w spornym okresie nie wykonywał pracy górniczej, bo nie wykonywał pracy na odkrywce w co najmniej połowie wymiaru czasu pracy i swoje stanowisko oparł na wykazie dniówek przepracowanych na odkrywce, podczas gdy żaden przepis nie nakłada na pracodawcę obowiązku prowadzenia dniówek przepracowanych na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego, a tym samym brak podstaw - jak uznał to Sąd drugiej instancji - aby tych dniówek miało być 22 w miesiącu;

2) § 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz.U. z 1995 r. Nr 2 poz. 8 ze zm.) w związku z załącznikiem

nr 2 pkt 6 tego rozporządzenia, przez przyjęcie, że wykonywana przez skarżącego praca nie może zostać uznana za pracę górniczą na odkrywce przy przewozie złożeń i nadkładu w co najmniej połowie wymiaru czasu pracy;

3) art. 382 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c., przez dowolną i jednostronną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, pominięcie protokołu Komisji Weryfikacyjnej i zeznań świadków oraz uznanie, że skarżący w spornym okresie nie wykonywał pracy górniczej, o której mowa w art. 50 c ust. 1 ustawy emerytalnej, mimo że ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż wykonywał wówczas taką pracę;

4) art. 328 § 2 k.p.c. oraz art. 391 k.p.c., przez zaniechanie odniesienia się do całości materiału zebranego w postępowaniu, co znalazło odzwierciedlenie w uzasadnieniu wyroku, sporządzonym sprzecznie z tym przepisem w zakresie wskazania przyczyn dla których sąd odmówił wiarygodności niektórym dowodom w sprawie.

W ocenie skarżącego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ponieważ wydane orzeczenie rażąco narusza przepisy wskazane w *petitum*, pozbawiając go jednocześnie prawa do emerytury górniczej, podczas gdy żaden przepis nie nakłada na pracodawcę obowiązku prowadzenia dniówek przepracowanych na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego. Tym samym brak podstaw, jak uznał to Sąd drugiej instancji, aby tych dniówek miało być 22 w miesiącu. Przedłożone przez skarżącego „dniówki miały jedynie charakter poglądowy i pomocniczy do celów ustalenia dodatku za pracę na odkrywce i nie mogą stanowić wiarygodnego dowodu świadczącego o wykonywaniu pracy na odkrywce w co najmniej połowie wymiaru czasu pracy, zwłaszcza że planistki nie prowadziły go w sposób rzetelny i jak zeznał wnioskodawca nie zawsze odhaczały dniówki na odkrywce, gdyż nawet nie miały takiego obowiązku”. Ewidencjonowanie dniówek pracy dotyczy bowiem stanowisk pracy na których praca zaliczana jest w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania z uwagi na oczywiste uzasadnienie skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie tej przesłanki.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por.m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por.m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepublikowane; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepublikowane). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej

przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie, że w sprawie doszło do kwalifikowanego oczywistego naruszenia prawa oraz że skutek takiego naruszenia zapadł wyrok oczywiście wadliwy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, czy z dnia 7 grudnia 2011 r., V CSK 113/11, LEX nr 1101690 oraz powołane tam orzecznictwo). Przytoczone okoliczności powinny zatem jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2005 r., II CZ 89/2005, OSNC 2006 nr 7-8, poz. 135 czy z dnia 24 lutego 2006 r., IV CSK 8/06, LEX nr 201037). Ponadto o tym, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860; z dnia 18 maja 2018 r., V CSK 654/17, LEX nr 2500530).

Skarżący nie wykazał, że Sąd drugiej instancji dopuścił się oczywistego naruszenia prawa w takim kwalifikowanym rozumieniu ani że zaskarżony wyrok jest oczywiście wadliwy, a nie jest także wystarczające odwołanie się do przepisów wskazanych w *petitum* skargi. Przeciwnie, zaskarżony niniejszą skargą wyrok zbieżny jest z utrwalonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, według którego zasady nabywania prawa do emerytur górniczych odbiegają od zasad obowiązujących powszechnie, co wynika z charakteru pracy górniczej, angażującej we wzmożonym stopniu siły fizyczne i psychiczne zatrudnionych. Z tego właśnie względu ustalając ogólne zasady nabywania prawa do górniczej emerytury ustawodawca uznał za pracę górniczą na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego tylko zatrudnienie łączące się z wykonywaniem czynności o określonym charakterze i na wyszczególnionych w rozporządzeniu stanowiskach pracy. Jest to w pełni uzasadnione, jeśli się uwzględni, że charakter zatrudnienia na odkrywce - z uwagi na warunki jego wykonywania i stopień bezpieczeństwa, wpływające na obciążenie fizyczne i psychiczne - nie może równać się z charakterem zatrudnienia pod ziemią. Dlatego też przepisy normujące nabywanie prawa do emerytury górniczej muszą być wykładane ściśle, a dla oceny charakteru pracy górniczej nie mogą mieć decydującego znaczenia ani zakładowe wykazy stanowisk, ani

protokoły komisji weryfikacyjnej kwalifikujące określone zatrudnienie jako pracę górnictwem (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2017 r., I UK 578/16, LEX nr 2305921; z dnia 13 lipca 2016 r., I UK 117/16, LEX nr 2096712; z dnia 16 marca 2011 r., I UK 331/10, LEX nr 811826; z dnia 28 kwietnia 2010 r., I UK 339/09, LEX nr 607444). Praca „na odkrywce” w kopalniach węgla brunatnego (siarki) jest odpowiednikiem pracy „w przodkach” pod ziemią tylko wtedy, gdy polega na wykonywaniu zatrudnienia przy pracach bezpośrednio i ściśle związanych z wydobywaniem kopalin lub pozyskiwaniem złóż (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2010 r., I UK 339/09, LEX nr 607444 oraz z dnia 22 kwietnia 2011 r., I UK 360/10, LEX nr 949021) siarki i węgla brunatnego na odkrywce, a więc zatrudnienie przy pracach ściśle górniczych, do których zaliczono roboty górnicze przy urabianiu i ładowaniu (w tym strzałowe i odwadniające), roboty transportowe przy przewozie nadkładu i złoża, miernicze oraz bieżące prace konserwacyjne utrzymujące sprawność techniczną agregatów i urządzeń wydobywczych na stanowiskach wymienionych w załączniku nr 2 do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 r. Podkreślenia wymaga, że w wyroku z dnia 27 czerwca 2019 r., I UK 95/18 (LEX nr 2687721), Sąd Najwyższy uznał, że praca kierowcy-operatora samochodowego sprzętu technicznego w odkrywce, wymieniona w poz. 6 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczonej w wymiarze półtorakrotnym przy ustaleniu prawa do górniczej emerytury lub renty, może być uznana za pracę górnictwem tylko wtedy, gdy polega na wykonywaniu czynności wyczerpująco opisanych w art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej.

Tymczasem z miarodajnych ustaleń Sądu Apelacyjnego, którymi Sąd Najwyższy jest związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), wynika, że skarżący pracując w spornym okresie jako kierowca – operator samochodowego sprzętu technicznego w odkrywce nie wszystkie dni w miesiącu pracował na odkrywce przy pracach związanych z pozyskiwaniem węgla brunatnego. A zatem nie wykonywał stale pracy górniczej w wymiarze co najmniej 4 godziny dziennie przez okres 25 lat wymagany do nabycia prawa do emerytury górniczej na podstawie art. 50a ustawy emerytalnej.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego po myśli art. 98 § 1 k.p.c.